CLASSICI
ROMANORVM SCRIPTORES.

VOLVMEN I.

IVVENALIS ET PERSII SATIRAE.

PARS II.

A. PERSII FLACCI
SATIRAE VI.

AD OPTIMORVM EXEMPLARIVM FIDEM

RECENSITAE

ATQVE

PROOEMIO ET INDICE RERVM

INSTRVCTAE

A

G. L. KOENIG.

GOTTINGAE, MDCCCIII.
SVMTIBVS HENRICI DIETERICH.

A. PERSII FLACCI

SATIRAE VI.

AD OPTIMORVM EXEMPLARIVM FIDEM

RECENSITAE

PROOEMIO ET INDICE RERVM

INSTRVCTAE

A

G. L. KOENIG.

GOTTINGAE, MDCCCIII.
SVMTIBVS HENRICI DIETERICH.

PROOEMIVM

DE

PERSII VITA,

MORIBVS ET SCRIBENDI GENERE.

Debellatis tot tantisque nationibus a Romanis omnique ratione expilatis, ingentes diuitiae, quaeque ex his nasci solent, auaritia, luxuria omniaque vitiorum genera, Romam confluxerant, quibus tandem corrupti victores et eneruati omnem honestatis et libertatis sensum adeo amiserunt, vt grauissimum seruitutis iugum, a turpissimis interdum hominibus sibi inpositum, aequo animo paterentur. Prisca illa animi magnitudo et grauitas, qua Romani veteres reliquas nationes praestiterant, vili cessit adulationi puerilique leuitati. Etenim ipsa frugalitas, mater paene omnium virtutum, quibus nomen Romanum vel hostes infestissimos in sui admirationem rapuerat, opibus orbis terrarum in vrbem congestis expulsa adeo euanuit, vt in paucis admodum generosioris indolis, qui a communi vitiorum contagio intactum seruauerant animum, vestigia eius remanerent. Vmbra libertatis, quam Augustus ciuibus, magis vt sui ipsius saluti, quam vt eorum commodis consuleret, reliquerat, a Tiberio funditus sublata *a*), Romani, cura rerum publicarum omissa,

a) Tacit. Annal. I. 15; Dio Caff. LVIII. 20. ibi v. Reimar. Sueton. Tib. 37; Pompon. II. §. 9. D. de or. Iur.

conuertebant animos ad res priuatas, atque amor patriae ſtudiumque rerum communium ſenſim ſenſimque exſtirpabatur. Quum iam ab vnius beneuolentia aut inuidia omnia vel exſpectanda vel timenda eſſent, id omnes agebant, vt, quibuscumque rebus poſſent, gratiam eius aucuparentur, neque quidquam committerent, quod minus illi placeret. Delatorum porro greges, per Italiam omnesque prouincias ſparſi, non facta ſolum et dicta, ſed ex iis etiam intima animi ſenſa rimabantur et vel domeſticorum fidem infeſtam reddebant. Quam ob rem nemo liberam vocem emittere audebat; vel taciti Imperatorum inſaniam resque imperii ruentes adſpiciebant, vel obculte et ambigue loquebantur, ſortemque ſuam domi deliteſcentes lugebant. Inde quoque ſermonis indoles et natura colorem traxit; quae, quum antea ſimplex eſſet et aperta, quandoquidem nemini fraudi erat, ea proloqui, quae cogitaſſet, nunc obſcuritate quadam obuoluta erat et tecta, atque a naturali ſimplicitate in dies magis magisque deflexit *b*). Ipſa eloquentia foro relicto vel in ſcholarum vmbraculis abscondita ſitu conrumpebatur, vel in ſenatu peregrino fuco oblita in laudandis Imperatoribus ſententiisque illorum abiecte comprobandis erat occupata; quumque rerum argumentorumque magnitudo deficeret, inani verborum pompae ſententiarumque tumori ſtudebat *c*). Senſu ſublimitatis verae, decoris et ingenuitatis obtuſo, ſtudium conlocabatur in rebus minutis, et noui-

b) Huc quoque imago pertinet, quam Tacitus (Hiſt. I. 2.) temporum, quae Neronis mortem inſecuta ſunt, adumbrauit.

c) Senec. Controv. praef. ad l. I. Quintil. Inſt. IX. 3. Auctor de conrupt. eloq. c. 24, 28, 32.

tatis cupidine et acuminis ieiuni ſcriptores obſcuri et inepti fiebant. Mutata rei publicae forma moribusque priſtinis exutis, ſermo quidem nouis ſubinde dicendi rationibus et verbis paſſim auctus eſt, praecipue a peregrinis, qui vndique ex prouinciis Romam confluxerant, at multa contraxit, quae antiquam puritatem eius candoremque contaminarent. Multa plebeia ei admiſta ſunt, multa adulandi ſtudium inuexit; maior tamen conruptelae pars grammaticorum et rhetorum ſcholis debetur, communique fere furori, quo ad verſus conſcribendos vulgo compellebantur *d*), omnisque elo-

d) Carmina ſcribendi ſtudium ſub Auguſto potiſſimum apud Romanos ita increbuit, vt ad elegantiam pertineret, verſus ſcribere et recitare. Horat. Epiſt. II. 1. 108 ſeqq. et 2. 90 ſeqq. Illud ſtudium, in quod tunc animi vel ſponte inclinabant, ab Auguſto ipſo promotum eſt cum honoribus, quos poëtis conceſſit, tum bibliothecarum publicarum inſtitutione. Hic morbus communis non imminutus ſed potius auctus eſt ſub ſequentibus Imperatoribus, quum vnusquisque, niſi animi cauſa aut otii fallendi ſcriberet, facilius et commodius poetices ſtudio nomen ſe inuenturum eſſe arbitraretur, quam alia quacumque re grauiori. Petron. 118. Etiam Tiberius, crudeliſſimus turpiſſimusque Princeps, graeca et latina poëmata fecit, Euphorionem, Rhianum et Parthenium (de quibus v. Suidam et Voſſ. de hiſt. graec.) in graecis, in latinis Meſſalam Corvinum imitatus. Sueton. in Tib. 70. cf. Tacit. Ann. I. 11; XIII. 3. Caligula quidem, qui caedibus, rapinis et ſtupris omnia miſcuit, Virgilii et Livii ſcripta abolere tentauit, (Sueton. Calig. 34.) ingenio illorum ſcriptorum et gloria obfenſus, verum illis fauiſſe videtur, qui vel ipſius laudes canerent, vel libidini excitandae verſibus ſuis inſervirent. Ne Claudius quidem a Muſis erat auerſus. Sueton. Claud. 3. 28. 40. Plin. Epiſt. I. 13; Tacit. Annal. XIII. 3. Nero omnes liberales diſciplinas

quentia et poësis, quam non in naturae et ingenii dotibus, sed in obseruandis artium praeceptis positam existimabant, in puериles declamationes abiit et in frigidum troporum et figurarum adhibendarum artificium. Iudicio veri et pulcri semel corrupto, placendi quoque studium scriptores in fraudem inlexit, vt non optima quaeque sequerentur, exemplaque veterum scriptorum imitanda sibi proponerent, verum vt ea chartis inlinerent, quae multitudini probarentur, quaeque in magna frequentia auditorum recitata maximas exclamationes plaususque excitarent. Neque vero ii, in quibus altior spiritus inerat, immunes erant omnino ab illis vitiis, quae huius aetatis essent; plerique vigore et vi destituti aliorum vestigiis inhaeserunt, et in sententiarum vario ornatu occupati inuentionis et compositionis laudem neglexerunt.

Erant sane illa tempora nulli poëseos generi magis quam satirico adcommodata; nam morum corruptela, luxuriae et profusionis insania vitiorumque omnis generis immanitas tanta erat, vt contemplanti haec difficile esset, satiram non scribere. Atque his temporibus viuebat *Aulus Persius Flaccus* e), natus *Volaterris*, vetusto Hetruriae

puer adtigit, poësinque exercuit. Suet. Ner. 10, 12; Martial. IX. 27. Tres eius versus non vltimae notae profert Schol. ad Lucan. III, 261. Verum cf. Tacit. Ann. XIV. 16. Satiram quoque aut carmen scripsit, quo Clodium Pollionem, et alterum, quo Afranium Quinctianum, mollitia corporis infamem, perstrinxit. Suet. Domit. 1. Tacit. Ann. XV. 49. Quamobrem Neronem ab Iuuenali IV, 106. tactum putant interpretes.

e) Persii gentis raro in Romanorum monimentis mentio fit. Tempore belli Punici secundi circa 544 florebat C. Persius militari laude conspicuus. Annis

oppido, ſub Tiberio a. V. c. 787. prid. non. Decbr. Fabio Perſico, Lucio Vitellio Coſſ. *f*), equeſtri genere, ſanguine et adſinitate primi ordinis viris coniunctus. Flaccum patrem amiſit annos fere ſex natus. Vsque ad duodecimum aetatis annum Volaterris manſit. Tum Romam delatus ad *Rhemmium Palaemonem* grammaticum *g*) et *Virginium Flaccum* rhetorem *h*). Annos ſexdecim natus in diſciplinam venit *Annaei Cornuti*, philoſophi ſtoici *i*), eoque patre magis et amico, quam ma-

poſt hunc paullo minus centum alter C. Perſius vrbanitate et doctrina inſignis. Cic. de Orat. II. 6. Verum dubitari poteſt, an illi ad noſtri Perſii genus pertinuerint. Mentio quoque ſit Perſii poetae Phocaeenſis apud Polluc. in onom. IX. 6.

f) Caſſiodorus natum eum dicit anno ſequenti, quod ab Euſebio forſan mutuatus eſt, quem vide in Chron. ad ann. 2050.

g) Rhemmius Fannus Palaemon erat nobilis grammaticus tempore Claudii. Verna natus literas didicit quum paedagogus eſſet, deinde manumiſſus Romae docuit. Erat *omnibus vitiis infamis, palamque et Tiberio et mox Claudio praedicantibus, nemini minus inſtitutionem puerorum, vel iuuenum committendam. Capiebat homines cum memoria rerum, tum facilitate orationis; nec non etiam poëmata faciebat ex tempore.* Sueton. de clar. gramm. 23. Quadragena annua ex ſchola cepit, nec paullo minus ex re familiari, cuius erat diligentiſſimus. Ibid.

h) *Virginius Flaccus* rhetor ſub Traiano mortuus eſt. Scripſit de arte dicendi. Quint. Inſt. III. 1; Tacit. Ann. XV, 71.

i) *Annaeus Cornutus Afer*, ſtoicae ſectae aemulus, magnam humanitatis diſciplinarum gloriam nactus eſt. Philoſophiam Romae profeſſus iuuentuti ad ſapientiam erudiendae omne tempus inpendebat.

gistro vsus est. Amicos habuit a prima adolescentia *Caesium Bassum k)* et *Annaeum Lucanum*, quem per Cornutum cognouerat, poëtas, quorum ille lyricum, hic epicum poëseos genus secutus est. Erat Persius, vt auctoris eius vitae verbis vtar, *morum lenissimorum, virginalis fere verecundiae, formae pulcrae, summaeque pietatis in matrem, sororem et amitam.* Adcuratiorem naturae eius atque indolis imaginem in scriptis, quae reliquit, expressam videmus, viuidissimis quasi coloribus depictam, cuius pulcritudine adcensi vel inuiti cogimur in iudicio de satiris eius ferendo id potius spectare, quod perficere potuisset, si vel aequiori Musis tempore vixisset, vel longior aetas ei subpetiuisset ad ea polienda, quae satis pulcre inchoauerat, quam iuueniles illos conatus ad seueras critices regulas exigere. Est sane quod miremur, tantam grauitatem et constantiam in iuuene praesertim locuplete fuisse, vt omnes voluptates, quibus, ex illius aetatis opinione, vel honeste frui potuisset, respuerit, tantum virtutis et honestatis ardorem, quo eum quauis pagina abreptum videmus, tantam seueritatem in omni mollitie castiganda moribusque effeminatis acerbe notandis, vt barbatum aliquem ex priscis Romanis existimes audire. Quod autem maxime nos ei conciliat, est pietas sensus, quem erga Cornutum praeceptorem declarat, tam candidus et vehemens, vt quisque

Quum Neronem, insignem eruditionem adfectantem, libere dicto obfendisset, in exsilium est eiectus, Dio Cass. LXII, 29. cf. quae ibi in notis laudantur. Suidas in Κορνοῦτος Cornutum historicum, Liuii aequalem, cum hoc philosopho confudit. adde not. ad Pers. Sat. V. 16.

k) De hoc vide quae notata sunt ad Sat. VI.

animaduertat, in rei magnitudine verbis adfequenda eum magnopere elaboraffe, nec tamen fibi fatis feciffe. Quibus virtutibus inftructus digniffimus fane fuit amicitia et confuetudine *Paeti Thrafeae l*), fummi et clariffimi viri, quocum etiam adfinitate erat coniunctus. Deceffit Perfius vel feptimo vel octauo anno imperii Neronis a. V. c. 815. Auctor vitae eius memoriae proditum reliquit, eum in pueritia *Praetextam* et *Odoiporicon* librum vnum et paucos verfus in focrum Thrafeae Arriam matrem, quae fe ante virum occiderat, fcripfiffe, quae omnia Cornuto auctore a matre Perfii abolita fint. Porro, raro Perfium et tarde fcripfiffe, librumque, quem nunc etiam habemus, vltimam manum eius non effe expertum. In huius vltima parte verfus aliquot effe demptos, vt finitus videretur, Cornutumque ipfum nonnulla conrexiffe, Caefioque petenti, vt ederetur liber, edendum tradidiffe. Continet hic liber, a

l) *Thrafeas Paetus* Patauinus. Tacit. Ann. XVI. 21. Gener *Caecinae Paeti* et *Arriae*, de quibus v. Martial. I. 14; Plin. Epift. III. 16; Dio. Caff. LX. 16. Erat ftoicus et admirator Catonis Vticenfis, cuius vitam fcripferat, atque vir antiquae plane virtutis et inter tot abiectiffimos Neronis adulatores folus erectus et conftans, intrepidus et grauis, notaque humanitate et clementia. Plin. Epift. VIII. 22. 3. Is Neroni inuifus ob multas res, praecipue ob fententiam de Antiftio. Tacit. l. c. XIV. 48. Tamen virtutem Thrafeae vel inuitus adnouit. Plut. reipubl. ger. praec. c. 14. T. XII. ed. Hutt. Adcufatus deinde, Tacit. l. c. XVI. 21; mortis arbitrium adcepit, venisque fectis obcubuit. Tacit. l. c. 31; Sueton. Ner. 37; Schol. ad Iuvenal. V. 36; Dio Caff. LXII. 26. Laudauit eum poftea *Arulenus Rufticus*, quod ipfi fub Domitiano capitale fuit, liberque exuftus eft. Tacit. vit. Agric. 2 et 45; Sueton. Domit. 10.

Quintiliano et Martiale laudatus *m*), praeter prologum sex satiras, non pari omnes dignitate, quarum prima ex duarum laciniis composita videtur, etiam ex quarta non pauca intercidisse probabile est. Vt accuratius de illis satiris iudicare possimus, age videamus paucis, quid et qualis sit satira aut satiricum genus, quod a Romanis inuentum, excultum et perfectum est.

Carminis genus, quod satirae nomine insignitum est, hoc habet propositum, vt mores emendet, eoque a libello seu carmine famoso differt, quo id agitur, vt aliquis indigno more infamia adspergatur. Verum ratio, qua satiricus vtitur, non in eo posita est, vt praecepta tradantur virtutis, mores candidi laudentur, vitaeque honestas commendetur, verum diuersam viam ingreditur, ridet stultitiam, carpit inprobos mores, scelera flagellat, atque, vt breuiter dicam, τὸ ἐλεγκτικὸν satirico propositum est. Ad hanc rem non argumenta adhibet, vt morum praeceptor in scholis, aut turpitudinem vitiorum communi ratione describit, sed omnes artes adsumit, quibus poëta vti possit et debeat, omnia loca et regiones quasi ridiculi, invidiae et indignationis perscrutatur, eaque inde depromit, quibus lectoris animum, quocumque velit, flectat, simulque teneat atque delectet, Neque vero de vniuerso vitiorum genere agit poëta, sed vt cum personis iuncta esse soleant, loco quoque et tempore definito. Personae possunt esse vel fictae, ad viuum tamen expressae, vel verae, turpitudine notae atque insignes. Quo id adse-

m) Quintil. X. 1. *Multum et verae gloriae, quamuis vno libro, Persius meruit.* Martial. IV, 29. 7 seq.
Saepius in libro memoratur Persius vno,
Quam leuis in tota Marsus Amazonide,

quitur poëta, vt paucis tantum lineis ductis viuidiſſima vitiorum imago eorumque turpitudo et deformitas ante oculos obuerſetur, quum hominis, cui ea inſunt, ſentiendi, cogitandi et agendi rationem velut oculis contemplari videamur. Omnes imagines et ſimilitudines, quibus vtitur, e vita communi petitae, aptae atque inſignes debent eſſe, omniaque, quae proferuntur, ita temperanda ſunt, vt agi videantur non narrari Ratio, qua res tractari poſſint, multiplex eſt, partimque a poëtae indole et natura, partim ab argumenti ratione pendet. Semper autem impetu aliquo ductus ſatiricus videri debet vel ridendi vel carpendi, occaſionemque oblatam adripuiſſe non quaeſiuiſſe; optimum igitur dicendi genus, quod adhibere poſſit, hoc eſt, quod ſponte et e re natum, non diu quaeſitum videtur. In quo etiam nec acerbitas nocet nec acrimonia, ſi res ita poſtulat, dummodo ſalibus et vrbanitate quadam temperata ſit, ne in mera conuicia res abeat. Si vero ſtudium adparet, omnis ſatirae vis quodammodo debilitatur et frangitur, praeſertim id genus, quod riſu et facetiis hominum ſtultitiam exagitat. Eſt quidam rerum ordo, qui primo adſpectu ſolutus eſſe videtur ac liber, qualis eſſe ſolet, quum ipſi quieti imaginandi facultati permittimus in latiſſimum rerum campum, quacumque lubet, exſpatiari, quo tunc in animo res rebus, imagines imaginibus ſubcedere ſoleant, prout vel ſimul iunctae fuerint, vel ſimilitudine aliqua copulatae ſint. Hunc ordinem imitabitur ſatirarum ſcriptor, ſummamque artem in omni artis ſuſpicione amouenda declarabit.

His lineis de vniuerſo genere ſatirico ductis ad noſtrum Perſium redeamus, paulloque adcuratius de eo genere diſſeramus, quod ille ſecutus eſt.

Videamus igitur primum de argumentis, quae tractanda ſibi propoſuit, in quorum delectu magna cautio habenda eſt poëtae. Debent enim eſſe eiusmodi, vt per ſe iam lectorem quodammodo adliciant, nota quidem atque inſignia, ita tamen animo comprehenſa, vt nouitatis quoque gratiam habeant, quamquam vel negligentius circumſpicienti vbique obuia videantur. In prima ſatira egit Noſter de inportunà ſcribendi et recitandi cupidine ac de prauo et conrupto venuſtatis et pulcritudinis iudicio. In ſecunda de precibus inprobis et ineptis. Tertia deſidioſam et mollem Romanam iuuentutem perſtringit; quarta regnandi cupiditatem rerumque publicarum curam, eorum omnium ignaram, quibus niti debeat. In quinta de vera libertate agitur; in ſexta de legitimo divitiarum aut rei familiaris vſu. In prima, tertia, quarta et ſexta non tam in delectu rerum peccaſſe Perſium dixerim, quam in tractatione, tamen in tertia et ſexta meo quidem ſenſu felicius verſatus eſt. Secundae ſatirae argumentum minus aptum videtur ſatirico poëtae, ei praeſertim, qui pietatis ſenſu tam vehementer inbutus eſt, quam Perſius, quamquam Iuuenalis et hoc ſatis commode tractavit, verum declamatoria ratione magis quam ſatirica. Luciano riſori melius res proceſſit. Sed in quintae ſatirae argumento deligendo, non e vita communi, verum e ſtoicae diſciplinae penetralibus deprompto, cuius ſacris ne ipſe quidem ſatis initiatus fuiſſe videtur, maxime forſan peccauit. Diſputatio enim, quae ſubtili rerum a communi vſu remotarum finitione nititur, in qua animus vel maxime ab oculorum et aurium conſuetudine auocandus eſt, per ſe iam omnem poëticam tractationem reſpuit, quique eam nihilominus tamen tentauerit, is neque apud diſciplinae rudes neque

apud philosophos gratiam inibit. Eiusmodi enim quaestiones verbis scholae omissis, vt poëtae par est, commode tractari vix possunt, nec quiuis lector subtilis orationis sensum capere valet, nisi stoicam rationem quasi in numerato habeat. Videmus quidem Persium operam dare, vt scholasticis compedibus liber ita loquatur, vt rem vel rudibus aperiat, verum ipsa eius contentio, quum felici subcessu destituatur, ingrata est lectori, obficitque interdum voluptati, quam ex quibusdam locis satis feliciter tractatis alioquin capere potuisset. Atque tota haec res, quum per se difficillima sit, si cuiquam vnquam, ei tantum prospere cedere potest, qui id, quod tractare vult, penitius ipse inspexerit, vt ea seponat, quae omnino vulgarem rationem non capiant, reliqua ad captum multitudinis adcommodet, magisque sensibus lectorum quam intellectui consulat.

Secundae, quintae et sextae satirae epistolarum forma induta est; sunt tamen proprie disputatiunculae poëticae, ad Macrinum, Cornutum et Bassum missae, ex cogitatione aliqua grauiori, fortuito quasi scribenti oborta, quam statim adreptam longius prosequeretur, natae. Iniquum videtur statuere, Persium in his Horatianam epistolam imitari voluisse, verum, quod sibi proposuerit, non fuisse adsecutum. Horatianas satiras ab epistolis eius et rebus, quae vtroque genere continentur, et expolitionis ratione diuersas esse, iam viderunt veteres *n*), nuperque *Morgenstern* doctam disputationem de discrimine earum instituit *o*). Non

n) Statius Silv. I. 3. 103 seq.

o) De satirae atque epistolae Horatianae discrimine. Lips. 1801. In hac disputatione (pag. 52. in notis) reprehendit Casaubonum, qui illas tres satiras epi-

exigenda haec Persii ratio est ad eam formam, quam lectis Horatii aut Iuuenalis epistolis forsan animus complexus sit, quum rationes et viae, quibus poëtae res tractandas efferre possint, innumerabiles sint, nec ad certum numerum natura adstrictae, praeceptaque et regulae huius vel illius formae aut imitatoribus aut lectoribus tantum scribantur, vt habeant, quod sequantur, aut ad quod in legendo adtendant, non poëtis, qui libero cursu, quo impetus et Musae ducant, sequuntur. Illae satirae aut epistolae ad amicos missae eo consilio scriptae sunt, vt ipsi quasi inscriptionis honore amicique pietate gauderent, lectores vero, quorum ratio praecipue habita est, lectionis fructum colligerent.

Neque eorum opinio mihi probatur, qui perhibent, Persium eum rerum ordinem in satiris seruare, quem dialectices regulae praescribant. Videtur potius in hac re philosophus non satis

stolas vocauerit: *nam tres Persii satirae*, inquit, *sunt illae quidem quibusdam inscriptae, sed nonnisi dedicationis caussa, quae tractandi modum nihil adficiat. Quosdam quidem versus secundae et sextae satirae praemisit, in illa quatuor, in hac sex, quibus Plotium Macrinum et Caesium Bassum amicos adloqueretur. Sed versus isti aut nihil faciunt aut parum ad argumenti tractationem, quo in altera superstitiosos, in altera sordide viuentes locis communibus castigat. At in quintae maxima parte Cornuti praeceptoris encomium pius discipulus prosequitur. Quod qui adfirmat Casaubonus, eum caue ne audias. Nam illa satira tribus et triginta versibus (21—51, 62—64.) habet Cornuti laudes. Cetera, quae desunt ad ducentorum versuum summam conficiendam, ad alios quosuis, quam ad Cornutum, pertinerent, nisi forte dicere velis,* **puerum dictata magistri reddere.**

adcuratus, et fubtilis, fimulque poëta non fatis folutus ac liber. Vnusquisque ftatim, quacunque fatira perlecta, animaduerterit neceffe eft, Perfium non vno tenore argumentum detexuiffe, fed in fingulis partibus elaboraffe, prout quaeque illi in mentem venerit, easque curiofe interdum et diligenter ita expoliniffe, vt vbique ornatum poëtae vel in fingulis verbis adnofcas, deinde eas, neglecta arte, quae in commiffura celanda cernitur, compofuiffe, vt primo adfpectu totius operis partes adpareant. Qua ex re conligas, inuentionis vbertate rerumque copia magis illum deftitutum fuiffe, quam rerum fingularum tractandi arte, qua probe inftructus grammaticorum et rhetorum fcholas reliquiffe videtur. Poetices porro ratio poftulat, vt res, quas mente tantum et ratione videmus, ita tractentur et exponantur, vt omnia videantur in ea effe mutata, quae fenfibus percipi poffint. In quo genere Perfius ab Horatio longe a tergo relinquitur: ad quos enim fcopulos ille temere naufragium faepe fecit, eos prudenti confilio hic femper enitauit. Oblitus eft Perfius, eas philofophiae partes, quae in rebus contemplandis pofitae funt, eaque principia recondita, quibus morum difciplina nititur, non effe res vulgi, ineptumque effe, multitudinem harum rerum iudicem conftituere, coram quo philofophi caufam fuam agant. Etenim in huiusmodi iudicio facilius effe, illas res in rifum et iocum vertere, quam graui disputatione caufam obtinere, Horatius non vno in loco comprobauit, neque quemquam fugit, quantos plaufus fcurrae paffim et fanniones tulerint noftra memoria in philofophia critica deridenda, dum defenfores eius doctiffimi atque acutiffimi non intellecti illi quidem caufa cecidiffe videantur. Innumerabiles praeterea funt rationes, quibus Ho-

ratius vſus eſt, ad rem aliquam haud raro vulgarem nouitate aliqua et venuſtate commendandam, quae ingenioſiſſimum, verſatiſſimum rationisque humanae peritiſſimum indicant, politiſſimorumque hominum commercio et conſuetudine vſum, quarum pauca tantum veſtigia in Perſio deprehenduntur. Neque ſane eſt, quod miremur, ita ſe rem habere. Etenim ſatiricus in hominum frequentia debet verſari, vt eorum ingenia, mores, vitae conſuetudinem cognoſcat, non in vmbra et ſolitudine, in qua maiorem vitae partem Perſius exegiſſe videtur. Qui quidem in hominum moribus et vitiis deſcribendis ſumma vtitur diligentia coloribusque exquiſitiſſimis: ſed in lineamentis, quae ducta ſunt, non leuem et quaſi fugacem artificis manum, ſed timentem et in minutis adcuratam adnoſcis, vt ſtatim adpareat, naturam ſibi ipſam eum non propoſuiſſe, ſed regulas ſecutum eſſe et praecepta, eaque imitando expreſſiſſe, quae iam ab aliis expreſſa viderit. Quae cauſa quoque eſt, vt loca quaedam non polita ſolum diligenter, ſed cultu operoſo vndique conlecto paene rigida videantur, quaedam oratorio fuco adeo obducta, vt, quae ſubſint, nemo perſpicere poſſit. Porro res, exempla, ſimilitudines, quae proponuntur, non domi nata aut ſponte oborta, ſed ſchola videntur adlata, ideoque ſaepe non mouent animum lectoris, nec inopinato feriunt, ſed frigidum relinquunt adhibitae artis admiratorem. Quae vitia omnia, a quibus ne optimi quidem Romanorum poëtae omnino liberi ſunt, ex praepoſtera rhetorum diſciplina, quae tum maxime vigere coepit, repeti poſſunt, qua prius diſcerent iuuenes, quemadmodum inuenta eſſent tractanda, quam ipſi rerum cognitione ſatis inſtructi, quae cuique argumento forent adcommodata, inuenire et excogitare valerent: fierique omnino neceſſe fuit, vt, dum me-

moriae infinita illa praecepta inculcarentur, ipsique in legendis poëtis et oratoribus ad ea semper animum adtenderent, seque in illis adhibendis exercerent, ingenium neglectum exarefceret, omnisque generosior et altior spiritus aut exstingueretur, aut saltem quasi compedibus vinciretur, quae omnem liberum cursum retardarent et impedirent.

Dramatica ratio, qua saepe felicissime Horatius vtitur, quaeque prudenter adhibita in satiris non vltima laus est, in Persio, qui eam quoque tentauit, multas creat difficultates. Etenim modo aduersarium loquentem inducit, eoque dimisso statim alius in scenam prodit, non ille prior; nisi mauis statuere, parum cogitasse Persium, quas partes tuendas semel ei, quocum sibi rem esse finxerit, tribuerit, et inde modo hoc modo illud defendentem induxisse. Saepe etiam imitatur tantum Noster aliorum sermonem, dictionemque naturae illorum et indoli adcommodat. Difficultas autem inde saepe oboritur, quod in ipsis dialogis non adcurate satis et ipsius et aduersarii partes discretae sunt, vt statim cum ex iis, quae dicuntur, tum ex ratione dicendi ipsa intelligas, vter sit, qui loquatur, quum repente orationem excipiens ea dicere pergat, quae aduersarius exorsus fuerat, tamquam eius vices sibi essent tutandae. Pertinet quidem haec ratio ad ironiam, sed magnam habet cautionem, ne perspicuitati obficiatur, cui a poëtis etiam consulendum est, quaeque ab iis tantum negligi solet, qui ingenio destituti aliorum inuentis vtuntur, nouitatemque in ornatu solum quaerunt.

Verum in ironia adhibenda Persius saepe nequidquam laborauit. Non videtur enim illa elocutionis figura ardentis esse ingenii, nec ab eo facile posse tractari, cuius animus grauiori aliqua

commotionis genere conturbatur; eſt potius ludentis aut riſui ſtultitiam ſalibus et facetiis propinantis. Quo etiam fit, vt Perſius ab ironia, qua vti coeperit, ſtatim deflectat, atque ad priſtinam gravitatem et acrimoniam reuertatur. Omnino quidem id vitio non verterim, ſi quis ironiam per totum opus non tueatur, quod vt fiat, a quibusdam pulcritudinis et venuſtatis doctrinae magiſtris velut lege ſancitum videmus; neque ad Socratem confugio, vt illius exemplo hoc defendam, qui ſaepe ſerio dicta ironiae inmiſcuerit: ſed in ipſa ironiae natura ſitum hoc eſſe exiſtimo, vt eius vis tum praecipua ſit, quum quaſi ambigi poſſit, vtrum ſerio dictum ſit, nec ne, id quod tum maxime adcidat neceſſe eſt, quum iis, quae ficta mente dicta ſint, ſerio dictis diſtincta videamus. Verum hac exquiſitiori ironiae genere numquam vtitur Noſter, ſemperque fere rem vel adeo deprimit vel exaggerat, vt vel ſtupidiſſimus mentem veram poſſit diuinare. Raro igitur in hoc genere pungit, aut aculeum alte in animum demittit, ſed id tantum efficit, vt res ſtudio deformata et diſtorta riſum moueat.

Iam de dicendi genere, quo Perſius vſus eſt, pauca dicamus. Non eſt illud hilarum, iocoſum, facetum et vrbanitate ſalibusque temperatum, quo Horatius lectores tantopere detinet ac delectat, ſed triſte plerumque, ſeuerum, mordax, acerbitate et acrimonia plenum. Non ridet ſtultitiam, ſed flagello increpat vitia et turpitudinem. Ingenium nactus forſan natura triſtius, modeſtiusque a parentibus in ſolitudine paene educatus, Romam quidem ſed ad grammaticos et rhetores delatus eſt, deinde in diſciplinam Cornuti venit. Hic generoſus ille animus iuuenili ardore ſtoicorum praecepta adripiens e praeceptoris ſermonibus res humanas, non vt ſint, ſed vt eſſe debeant, cognouit, atque,

vt solent, qui erectioris et ardentioris ingenii sunt, formam et imaginem illarum mente concepit, ad quam deinde omnia, quae audisset vidissetue, exigebat. Quae quum animaduertisset ab illa norma longius aberrare, eaque saepe derideri, quae sibi extra omnem dubitationis aleam posita esse viderentur, graui indignatione adcensus est. Haec deinde quum premenda esset, vixque tuto inter familiarissimos posset effundi, non solum vehementer aucta est, verum etiam in acerbitatem et acrimoniam abiit. Quae acerbitas praecipue se exseruit in sententiarum conformationibus, in tropis figurisque deligendis, in quibus extrema semper, quae sermonis ratio subpeditet, sequitur, nec semel vel omnem vsum et consuetudinem, vt nobis quidem videtur, migrat, vt ea, quae proponat, indignationis vehementiae respondeant.

Hinc magna ex parte aliud vitium ortum est, quo Persii scribendi genus laborat, ambiguitas et obscuritas, quae etiam aucta est breuitatis studio, cui ex stoica forsan disciplina nimium adsueuit, et sententiarum argutiis, quibus tunc homines delectabantur. Verum, ne grauius aequo de Persio conqueramur, hoc vtique tenendum est, obscura nos dicere, quae a nobis non perspiciantur, iustoque breuiora, quae rem, nunc quidem ignotam, significent tantum, non exprimant, nostram rerum cognitionem, nostrum sermonis latini vsum respicientes. Quis autem non intelligit, quae nunc obscura vocamus, perspicua aequalibus esse potuisse, quae nunc dura videntur, ex parte tunc vsu fuisse mollita; etiam breuitatis studium, quod nimium esse iudicamus, aut nullum aut modicum iis videri potuit, quibus res ipsae tam notae essent, vt vno verbo abunde ad intellectum indicarentur. Quod si enim tam obscurus aequalibus visus fuisset, quam quibusdam ex recentioribus, qui potuisset

cenſuram Quintiliani effugere, qui perſpicuitatem non ſolum in oratore, verum etiam in poëta requirit? Atque, ſi volumus verum fateri, loca aeque obſcura in quibusuis auctoribus deprehenduntur, difficilioraque paſſim aenigmata nobis ſoluenda fuiſſent, niſi ea veterum grammaticorum diligentia occupaſſet, atque explicata nobis tradidiſſet. Verum enim vero prope dixerim, ridiculos eos eſſe, qui Perſium obſcuritati ſtuduiſſe perhibeant, vt delatorum periculum effugeret, aut Neronis iram euitaret. Quaſi iſtis temporibus vel leuiſſima ſuſpicio non vim ipſius delicti habuerit, aut Perſius arbitratus ſit, Neronem id non eſſe intellecturum, quod ab omnibus reliquis intelligi optaret. Mihi quidem veriſimile videtur, Perſium de edendis ſatiris tum, quum eas ſcriberet, ne cogitaſſe quidem, verum in animo habuiſſe, aequiora tempora exſpectare, vt Iuvenalis, vt ipſe Tacitus fecit, ſed morte eius praematura illud opus inperfectum in amicorum manus veniſſe, vt ipſe vitae auctor, quisquis ille tandem ſit, teſtatur. Quid hi reſecuerint vel inmutauerint vel caſtigauerint, aut quando ſatiras illas vulgauerint, ipſi vitae auctori ignotum fuiſſe videtur. Quod enim dicit, Cornutum vnum verſum in prima ſatira mutaſſe, ne eum ad ſe traheret Nero *p*), tam abſurdum eſt, vt mirer fuiſſe, qui huiusmodi quid ſerio repeterent, nec intelligerent, ex varia codicum lectione grammaticum neſcio quem illud ſomniaſſe *q*).

p) Verba, quae leguntur Sat I. v. 121: *Auriculas aſini Mida rex habet*, narrat vitae auctor Cornutum ita ſatis abſurde mutaſſe: *Auriculas aſini quis non habet.*

q) Vitae auctor praeterea haec habet: *Hunc ipſum librum inperfectum reliquit. Verſus aliqui dempti ſunt vltimo libri, vt quaſi finitus eſſet. Leuiter retractauit Cornutus* cet. Sic haec Reizius exhibuit,

In morum turpitudine carpenda dum verſatur Perſius, res adeo ei indigna atque intoleranda videtur, vt, iudicio ex noſtro ſenſu lato, verbis et dictionibus vtatur obſcoenis, et in tropis figurisque deligendis omnem modum ita excedat, vt interdum, quid ſibi velit, plane neſciamus. Atque, ſi rem adcuratius conſideramus, adparet, eum non illa abominanda adtigiſſe, quibus homines tunc paſſim erant contaminati, ſed leuiora tantum, et iam dudum, praeſertim a delicatulis, more recepta, ad inmodicum corporis cultum effeminatamque mollitiem magis, quam ad morum infamiam voluptatumque turpitudinem ſpectantia. Quid? ſi ea caſtigaſſet, quae Iuuenalis quibusdam locis exagitat, quibus tandem verbis eum vſurum fuiſſe exiſtimemus? Verum illae dictiones, quas adhibuit, rebus, quae notantur, adcommodatae ſunt, nec dici poteſt, eum indignatione abreptum virgineum illum pudorem, quem vulgo illi tribuerunt, exuiſſe, quum illa verba tunc vel a viris honeſtis vſurparentur, nec Cicero erubuerit in Philippicis ſuis de rebus foedioribus verbis etiam obſcoenioribus vti.

quae aliter apud alios, ſemper tamen ita leguntur, vt nullus ſenſus idoneus inde elici poſſit. Ceterum hoc ita non eſſe adcipiendum, quaſi nunc ſatira ſexta manca ſit, quae procul dubio integra eſt, iam Caſaubonus monuit; idemque exiſtimat, verſus illos deletos ad nouam ſatiram pertinuiſſe inchoatam tantum nec dum finitam. Addit praeterea: *Etſi vero certum eſt, recte Perſii librum hodie in ſex ſatiras diſtingui; in antiquiſſimis tamen membranis aliam diſtinctionem inuenimus: in multis enim codicibus quinque ſolum ſatirae numerantur, quarta ad tertiam adiuncta: in quibusdam continuus eſt vnus liber, nulla ſatirarum facta diſtinctione. Sane Priſcianus, atque alii grammatici antiqui, quoties Perſium laudant, librum nominant, non ſatiras numerant.*

Vt vbique artem redolet Noster, sic etiam in versuum concinnitate numerorumque grauitate et canore. Qui versus, ab Horatiana leuitate et negligentia longissime remoti, non tam ob id praestantiores existimandi sunt, quam colori, quem Persius satiris suis induxit, aptiores. Non vacat varias doctorum virorum super hanc rem opiniones colligere, quae passim longius, quam a doctrina et elegantia illorum exspectari potuisset, a vero aberrasse videntur. Hoc mihi quidem certissimum videtur esse, virtutes hexametri ab Horatio melius et adcuratius esse perspectas, quam nunc ab acutissimis criticis possint intelligi, eumdemque non tam inexercitatum in iis condendis fuisse, quam nunc ex negligentia, quae tamen procul dubio quaesita est, colligere se posse quidam opinantur *r*).

Qui Graecis literis inbutus monimenta Romanorum poëtarum perlustrauit, eum non fugit, praestantissimam ingenii partem, quae cernitur in inueniendo, omnibus paene, ex parte saltem, defuisse, eosque non tam inuentores rerum esse vocandos, quam imitatores Graecorum et ab eorum exemplis pendentes. Est enim in populorum aetatibus et singularis hominis vita et institutione quaedam similitudo. Omnium mentis facultatum memoria et imaginandi vis prima se exserit, perfectionemque aliquam adtingit et maturitatem cum in pueris seu adolescentibus, tum in populis rudibus nondumque excultis. In hac aetate, mul-

r) Recte Morgenstern l. c. pag. 30 seqq. hac de re indicat, at paullo seuerius pag. 47 in notis addit; Persio quidem in tristi illo supercilio, in singulari illa orationis obscuritate maxime opus erat concinnis versibus et canoris, ne omni dote, quae praeter sanctum pectus poëtae posset lectorem tenere, carerent poëmata austera.

tis simul aliis rebus in hoc conspirantibus, poëtae solent nasci a natura sola docti atque instituti. In qua aetate quum populus Romanus esset, ingenium minus ei defuisse dici potest, quam otium rerumque ad vitam sustinendam adfluentia quaedam et certus animorum sermonisque cultus. Praeterlabso illo tempore non Musarum sedes ipsi frequentasse, sed commercia cum illis per Graecos quasi internuncios celebrasse existimandi sunt. Inde factum est, vt omnes Romani poëtae a Graecis pendeant, a quibus omnia fere iam occupata invenerant, magisque semper imitationi, quam inventioni studuerint, ita vt recentiores antiquiorum vestigiis insistere soleant. Vt Horatius Lucilium, qui tamen noui generis carminum auctor est habendus, si formam spectes, non materiam, liberiori tamen incessu secutus est, ita Persius ex Vennsino fonte hortulos suos riganit. In explorando autem, quantum Noster Horatio debeat, Casaubonus curiosius, paene dicam, iniquius, quam par est, versatur, quum non solum dictiones sed singula paene verba rimetur, quae vtrique communia fuerint, et in quae vterque sponte incidere potuerit. Verum Persii imitatio Horatiana non solum in dictionibus et verbis, sed etiam in sententiis, quas suo more tractauit, cernitur, ad quod imitationis genus Casaubonum minus adtendisse iure mireris. Non dixerim tamen eum omnia satirarum argumenta ex Horatio sumsisse, multoque minus loca in illius satiris et epistolis definiverim, quibus lectis Persio in mentem venerit, hoc vel illud argumentum detexere *s*). Haec

s) Auctor disputationis germanicae de A. Persio (in Charactere der vornehmsten Dichter aller Nationen. Sechsten Bandes erstes Stück. pag. 87.) existimat, ad primam satiram scribendam Persium adductum

ſane lubrica eſt iudicandi ratio, ex qua etiam ea cuique ſcriptori ſubtrahere liceat, quae tamen propria eius ſint, neminique antiquiori debeantur. Iſto modo quis prohibeat, quominus dicamus, et Iuuenalem Perſio multa ſublegiſſe: nam is quoque eodem dicendi genere paſſim vtitur, quo Perſius vſus eſt, et eadem argumenta tractat, quae ab illo tractata ſunt. In rebus huiusmodi diiudicandis ſemper ante oculos habere debemus, fieri potuiſſe, vt ſcriptores eodem ſermone vſi et neque temporum neque locorum ratione a ſe longe diverſi in eadem ſaepe inciderint, parique modo iisdem rebus adfecti easdem imagines, dictiones et verba adhibuerint, praeſertim ſi ea eiusmodi ſint, vt non recens cuſa ſed conſuetudine ſermonis iam recepta et in medio poſita fuiſſe videantur.

Verum, inquis, iſte poëta tam longe ab eo, quem ſecutus fuerat, relictus, in quo tot tantaque deſiderantur, num dignus eſt, qui legatur? Vtique dignus eſt, et voluptatem eius lectio ſuppeditabit et vtilitatem. Sunt enim loca quaedam in illis ſatiris ſatis bene tractata; incidet lector in imagines et ſimilitudines nouas et non ineptas; deprehendet mores et ingenia hominum adcurate delineata; monebunt eius animum ſententiae inluſtres et graves; oſtenduntur hic et illic ingenii igniculi, qui deſiderium adoleſcentis praematura morte erepti excitabunt. Ipſeque virtutis amor pietatisque ſenſus, qui vbique oſtenditur, efficiet, vt auctor nobis probetur, etiamſi facultate poëtica minus fuerit inſtructus. Ac quum Virgilio lecto nec Lu-

eſſe per Horat. Epiſt. I. 19; II. 91 ſeqq.; ad ſecundam per Epiſt. I. 17. 57. et Satir. II. 3. 281 – 295; ad quartam ſaltem ex parte per Epiſt. I. 16; ad quintam per Sat. II. 7. Plura etiam ex ſexta ſatira ad Epiſt. I. 2. 145 – 198. formata eſſe putat.

canum nec Silium nec Statium faſtidiamus, cur Perſium negligamus Venuſina Muſa delectati, qui, meo quidem ſenſu, lectorem ab Horatii lectione recentem magis delectabit, quam Statius placere poſſit, quum Virgilio depoſito ſtatim ad eum adceſſeris. Ceterum antiquitatis ſtudioſis Perſii lectionem fructuoſam eſſe, equidem vix monendum eſſe exiſtimo.

Magno plauſu etiam ſatiras editas confeſtim exceptas eſſe, memoriae prodidit vitae Perſii auctor *t*), idemque Martialis teſtatur et Quintilianus, patribusque eccleſiae probatum illum fuiſſe indicant loca, quae paſſim ex Perſio protulerunt *u*). Etenim vel ea ipſa, quae nunc ſcriptoribus vitio vertere iure ſolemus, multis tum quodammodo probata erant, ſententiarum argutiae, dicendi genus conciſum, translationes audaces et obſcuritas quaedam orationi inducta *x*). Verum fieri non potuit, quin, quum et res, quarum mentio fit in ſatiris, coepiſſent ex parte ignorari, et dicendi genus a vulgari ratione in dies magis magisque discrepare, inter obſcuros ſcriptores Perſius referretur, grammaticique ad eum explicandum ſe adcingerent. Fuerunt, qui putarent, Perſii ſatiras

t) *Editum librum continuo mirari homines et diripere coeperunt.* Et paullo ſupra: *Sed Lucanus adeo mirabatur ſcripta Flacci, vt vix retineret ſe, illo recitante, a clamore.*

u) E. g. Lactant. III. 16. 15; VI. 2. 11. Auguſtin. de Civ. D. II. 7.

x) Quintil. inſtit. VIII. 2. *At peruaſit quidem iam multos iſta perſuaſio, vt id iam demum eleganter atque exquiſite dictum putent, quod interpretandum ſit.* Et IX. 3. *Verborum figurae et mutatae ſunt ſemper, et vtcumque voluit conſuetudo mutantur. Itaque ſi antiquum ſermonem noſtro comparemus, paene iam, quidquid loquimur, figura eſt.*

a Cornuto ſcholiis inſtructas in lucem prodiiſſe, atque ex iis ſcholiis decerpta quaedam fragmenta iis adhuc ineſſe ſcholiis, quae nunc circumferuntur. A quorum opinione equidem tam longe abſum, vt putem, Perſium antiquitus nullis ſcholiis fuiſſe inſtructum, quum iis nihil opus eſſet aequalibus eius, quibus et cognitae res et ſermonis ratio notior erat. Quin probabile eſt, ne Hieronymum quidem codicem manu exaratum Perſii ſcholiis ditatum aut ante oculos habuiſſe aut cognouiſſe, alioquin tam acerbum de obſcuritate illius iudicium non tuliſſet. Neque in ſcholiis, vt nunc ſunt, vllum antiquitatis veſtigium adparet; pleraque ſunt eiusmodi, vt vnusquisque non plane ineptus, lecto aliquo loco, eadem adlinere poſſet, quia nihil iis ineſt, quod non ipſis auctoris verbis contineatur; pauca tantum ex aliquo grammatico non nimis vetuſto temere decerpta videri poſſunt. Sed neſcio quo fato id adcidiſſe dicam, vt nullus locus difficultate aliqua inſignis aliquid lucis nactus ſit ex illis ſcholiis, nam vel omnino ſilent, vel ea explicant, in quibus nemo haereat. Nihilominus tamen ea ſcholia *vtiliſſima* in Perſium paſſim etiam a doctiſſimis viris vocantur. Verum quum in antiquioribus editionibus ſcholia proferantur pleniora, quam ea, quae Caſaubonus editioni ſuae adiecit, nonnullaque a viris doctis inedita laudentur et in bibliothecis adhuc latentia, tota iſta de ſcholiis disputatio ei, qui melioribus praeſidiis inſtructus eſt, relinquenda mihi videtur.

A. PERSII FLACCI
SATIRAE.

PROLOGVS.

ARGVMENTVM.

Forſan iam Perſii aetate more erat receptum, peculiari aliquo carmine reliquis carminibus praeludere, illudque diuerſo metri genere enuntiare. A poëtis Perſio recentioribus haec ratio magis etiam frequentata eſſe videtur; in primis eam adhibuit Claudianus. Fuerunt, qui ſtatuerent, hunc prologum ad primam ſatiram pertinere, in quo quid ſecuti ſint, equidem videre non poſſum. Ceterum ſententiam prologi ratione vulgari expreſſam hanc eſſe exiſtimo: Quamquam talia de me praedicare non poſſum, qualia noſtri poëtae de ſe praedicant, neque vllo Muſarum commercio vſus ſum, quo illi vſos ſe eſſe gloriantur, quos noſtra aetas tantopere amplexatur et in pretio habet: tamen carmen meum illorum ſacris (diuinis illis carminibus) addere audeo. Poteſt enim fieri, quemadmodum vſus docet, vt aliquis carmina ſcribat, longe alia re, quam a Muſis inſtinctus; nam fames, vt hoc vtar, quae aues ipſas humanam vocem imitari docet, mirus eſt artifex, et auri ſpes non dici poteſt quam praeclaros verſus interdum extorqueat.

Nec fonte labra prolui caballino,
Neque in bicipiti ſomniaſſe Parnaſo
Memini, vt repente ſic poeta prodirem.
Heliconidasque pallidamque Pirenen

Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederae sequaces: ipse semipaganus
Ad sacra vatum carmen adfero nostrum.
Quis expediuit psittaco suum χαῖρε,
Picasque docuit verba nostra conari?
Magister artis ingenique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quod si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poetas et poetrias picas
Cantare credas Pegaseium nectar.

SATIRA I.

ARGVMENTVM.

Ambitiosam nobilium in carminibus condendis vanitatem, qua omnia ad ostentationem, neglecto veri, honesti et simplicitatis studio, comparentur, seuere reprehensurum poëtam amicus quidam superueniens a proposito dimouere conatur, et sermone super hanc rem instituto initium huius satirae continetur. Ordo sententiarum hic est: Operam ludis scribendo, scripta enim tua nemo leget. — Quid hoc ad me? quasi vero curem prauum meorum ciuium iudicium, quorum mores omnino grauem censuram merentur. — Sed heus, quis te censorem creauit? — Grauitati et seueritati aetatis meae munus hoc conuenit. — Non mandabitur tibi, inquam. — Nihilominus tamen vel inuitis omnibus, natura vel inuitum inpellente, scribendum mihi est. v. 12. Iam ipsius argumenti tractatio incipit, quae est ex dramatico genere. Inducitur enim aliquis, qui praeposteram et inportunam illius aetatis scribendi pruriginem defendat. — Scribimus sublimia. — Scilicet, interpellat eum Noster, vt habeas, quod recites coram hominibus iudicii corruptissimi, quibus probari vehementer cupis. v. 23. — Quid alioquin iuuat summo cum labore aliquid didicisse? v. 26. — Quasi vero scientiae fructus pendeat omnis ab hominum existimatione, nihilque in se pretii habeat. v. 27. — Ain' tu? parui pendis in

ore hominum esse, in scholis tractari, inter pocula frequentari ac laudari, beatus post mortem eo futurus? Quid rides? an erit, qui inmortalitati inseruire recuset? v. 43. — *Sentio equidem, quid sit merito laudari; verum adclamationes istas:* Euge! *et* Belle! *quum futilissimorum et vilissimorum scriptorum, vt nunc est, praemia sint, nullus curo. v.* 53. *Quid, quod auditores quoque, variis artibus conrupti, belificantur quidem recitantium auribus, a tergo autem rident. v.* 62. *Age iam, videamus, quale sit populi iudicium! molles et infractos requirit versus, rerumque tumorem. v.* 68 *Cuius rei, si verum volumus fateri, insana ista puerorum in scholis institutione, stultaque antiquitatis verecundia auctores ipsi sumus. v.* 78. *Hinc sermonis conruptela repetenda est, quae adeo in deliciis habetur, vt vel capite fortunisque omnibus rei neglectis populi plausum patroni inde mereri studeant. v.* 91. — *At soni tamen et concinnitatis ratio habenda est, quam priores poëtae neglexerunt. v.* 92. — *Hoc adlatis exemplis ridetur v.* 106. *Quo facto iudicium suum de toto illo genere Noster breui subiungit. Tandem aduersarius, quum nihil praeterea, quo caussam suam sustentet, habeat; cur tibi ipse, inquit, nimio veri studio noces? — Quantum ad me, respondet Noster similanter, omnia haec praeclara sint, equidem vlcera haec non tangam. Enimuero, quod aliis concessum fuerat, cur non idem mihi concedatur? — Non fiet. v* 119. — *Quid, si animi sensa literis tantum mandem? Et hae literae, quas nemo fortasse leget, maiori mihi in pretio erunt, quam reliqui omnes, qui mea aetate prodeunt, ingenii fetus. Vos, qui animum habetis inbutum antiqua Graecorum comoedia, adeste recitaturo; vos vero, philosophiae et bonarum artium inrisores, superbi et dissoluti, procul esse iubeo.*

"O curas hominum! o quantum est in rebus inane!
Quis leget haec?" Min tu istud ais? "Nemo hercule." Nemo?
"Vel duo, vel nemo. turpe et miserabile." Quare?
Ne mihi Pulydamas et Troïades Labeonem
Praetulerint? nugae. non, si quid turbida Roma
Eleuet, adcedas, examenue inprobum in illa

Castiges trutina: nec te quaesiueris extra.
Nam Romae quis non? ah, si fas dicere! sed fas
Tunc, quum ad canitiem et nostrum istud viuere triste
Adspexi, et nucibus facimus quaecumque relictis,
Quum sapimus patruos: tunc, tunc. ignoscite. "Nolo."
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod pulmo animae praelargus anhelet.
Scilicet haec populo, pexusque togaque recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyche, albus
Sede leges celsa, liquido quum plasmate guttur
Mobile conlueris, patranti fractus ocello.
Heic neque more probo videas neque voce serena
Ingentes trepidare Titos, quum carmina lumbum
Intrant, et tremulo scalpuntur vbi intima versu.
Tun vetule auriculis alienis conligis escas?
Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe?
"Quo didicisse, nisi hoc fermentum et quae semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus?"
En pallor seniumque! o mores! vsque adeone
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
"At pulchrum est digito monstrari, et dicier, hic est!
Ten cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas?" Ecce inter pocula quaerunt
Romulidae saturi, quid dia poemata narrent.
Heic aliquis, cui circum humeros hyacinthina laena est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat et tenero subplantat verba palato.
Adsensere viri. nunc non cinis ille poetae
Felix? non leuior cippus nunc inprimit ossa?
Laudant conuiuae. nunc non e manibus illis,

Nunc non e tumulo fortunataque fauilla
Naſcentur violae? Rides, ait, et nimis vncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe? et cedro digna locutus,
Linquere nec ſcombros metuentia carmina nec thus?
Quisquis es, o modo quem ex aduerſo dicere feci,
Non ego, quum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
Quando haec rara auis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra eſt:
Sed recti finemque extremumque eſſe recuſo
EVGE tuum et BELLE. nam BELLE hoc excute totum:
Quid non intus habet? non hic eſt Ilias Acci
Ebria veratro? non ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres? non quidquid denique lectis
Scribitur in citreis? Calidum ſcis ponere ſumen:
Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
Et, Verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris, quum tibi, calue,
Pinguis aqualiculus propenſo ſesquipede exſtet.
O Iane, a tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis altas,
Nec linguae, quantum ſitiat canis Appula, tantum!
Vos o patricius ſanguis, quos viuere fas eſt
Occipiti caeco, poſticae occurrite ſannae.
  Quis populi ſermo eſt? quis enim? niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere, vt per leue ſeueros
Effundat iunctura vngues. ſcit tendere verſum
Non ſecus, ac ſi oculo rubricam dirigat vno.
Siue opus in mores, in luxum, in prandia regum
Dicere, res grandes noſtro dat Muſa poetae.
  Ecce modo heroas ſenſus adferre videmus
Nugari ſolitos Graece, nec ponere lucum

Artifices, nec rus ſaturum laudare, vbi corbes,
Et focus, et porci, et fumoſa Palilia foeno:
Vnde Remus, ſulcoque terens dentalia Quinti,
Quum trepida ante boues dictatorem induit vxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta.
  Eſt nunc, Briſeïs quem venoſus liber Acci,
Sunt, quos Pacuuiusque et verrucoſa moretur
Antiopa, *aerumnis cor luctificabile fulta.*
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Quum videas, quaerisne, vnde haec ſartago loquendi
Venerit in linguas? vnde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exſultat tibi per ſubſellia leuis?
Nilne pudet, capiti non poſſe pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire, DECENTER?
  Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina raſis
Librat in antithetis. doctas poſuiſſe figuras
Laudatur. bellum hoc. hoc bellum? an Romule ceues?
Men moueat? quippe et, cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas, quum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes. verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incuruaſſe querela.
  Sed numeris decor eſt et iunctura addita crudis.
Claudere ſic verſum didicit, *Berecynthius Attin.*
Et, *qui caeruleum dirimebat Nerea delphin.*
Sic, *coſtam longo ſubduximus Apennino.*
Arma virum, nonne hoc ſpumoſum et cortice pingui?
Vt ramale vetus praegrandi ſubere coctum.
Quidnam igitur tenerum, et laxa ceruice legendum?
Torua Mimalloneis inplerunt cornua bombis:
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris, et lyncem Maenas flexura corymbis
Euion ingeminat: reparabilis adſonat Echo.

Haec fierent, ſi teſticuli vena vlla paterni
Viueret in nobis? ſumma delumbe ſaliua
Hoc natat in labris, et in vdo eſt *Maenas* et *Attin.*
Nec pluteum caedit, nec demorſos ſapit vngues.
"Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis, ne maiorum tibi forte
Limina frigeſcant: ſonat hic de nare canina
Litera." Per me equidem ſint omnia protinus alba,
Nil moror. euge, omnes, omnes bene mirae eritis res.
Hoc iuuat? Heic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
Pinge duos angues: pueri, ſacer eſt locus: extra
Meiite. diſcedo. Secuit Lucilius Vrbem,
Te Lupe, te Muci, et genuinum fregit in illis.
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admiſſus circum praecordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.
Men mutire nefas, nec clam, nec cum ſcrobe? "Nusquam."
Heic tamen infodiam. vidi, vidi ipſe, libelle,
Auriculas aſini Mida rex habet. hoc ego opertum,
Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
Iliade. Audaci quicumque adflate Cratino,
Iratum Eupolidem praegrandi cum ſene palles,
Adſpice et haec, ſi forte aliquid decoctius audis.
Inde vaporata lector mihi ferueat aure:
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere geſtit
Sordidus, et luſco qui poſcit dicere, luſce,
Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus
Fregerit heminas Areti aedilis iniquas:
Nec qui abaco numeros et ſecto in puluere metas
Scit riſiſſe vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans nonaria vellat.
His mane edictum, poſt prandia Callirhoen do.

SATIRA II.

AD PLOTIVM MACRINVM DE BONA MENTE.

ARGVMENTVM.

Haec satira est epistola gratulatoria ad Macrinum die eius natali missa, in cuius principio amicum suum nil nisi recta a Diis petere dicit, ideoque ei magno sacrificiorum adparatu non opus esse. 4. Hinc occasionem petit ad reliquorum hominum stultitiam seuere notandam, quorum vota plerumque eiusmodi sint, vt clara voce ea nuncupare erubescant. 16. Operae pretium esse scire, quid tandem de Ioue sentiant. Etenim si in Iouis locum nequissimum quemque mortalium substituissent, eique vota sua commisissent, non posse fieri, quin is plenus indignationis Iouem ipse inclamaret. 25. Verum Deos propterea ab hominibus contemni, quod vindictam illorum non continuo experirentur, sacrificiisque propitios reddi posse, existimari. 30. Iam quasdam species huius stultitiae profert, inepta vota auiae aut materterae. 40. Ostendit deinde, ea saepe Deos rogari, quae, quo minus consequi possint homines, eos ipsos in culpa esse. 44 Hoc inlustratur exemplo eius, qui multarum pecudum sacrificiis, Mercurio oblatis, greges suos augere velit, eoque ipso autem eos minuat. 51 Pergit porro: ex suis ipsorum ingeniis homines Deos metiri, pretiosasque res, quoniam sibi gratae et acceptae sint, etiam Diis placere, arbitrari. 68. Homines quidem in parandis sibi diuitiis peccare, tamen vtilitatem quamdam ex suo errore capere; aurum vero in templis ne minimum quidem vsum habere. 70. Colligit tandem, gratissimum munus, quod Diis offerre possimus, animum esse ad omnem virtutem probitatemque compositum, quo Superis oblato faustissima quaeuis ab illis nos esse inpetraturos.

Hunc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes adponit candidus annos.

Funde merum Genio. non tu prece poſcis emaci,
Quae niſi ſeductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libauit acerra.
Haud cuiuis promptum eſt, murmurque humilesque ſuſurros
Tollere de templis, et aperto viuere voto.
Mens bona, fama, fides, haec clare, et vt audiat hoſpes;
Illa ſibi introrſum et ſub lingua inmurmurat: O ſi
Ebullit patruus, praeclarum funus! et, O ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria, dextro
Hercule! pupillumue vtinam, quem proximus heres
Inpello, expungam! namque eſt ſcabioſus, et acri
Bile tumet. Nerio iam tertia ducitur vxor!
Haec ſancte vt poſcas, Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis terque, et noctem flumine purgas.
Heus age, reſponde; (minimum eſt, quod ſcire laboro!)
De Ioue quid ſentis? eſtne vt praeponere cures
Hunc — "cuinam?" cuinam? vis Staio? an ſcilicet haeres,
Quis potior iudex, puerisue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem inpellere tentas,
Dic agedum Staio: proh Iupiter! o bone, clamet,
Iupiter! at ſeſe non clamet Iupiter ipſe?
Ignouiſſe putas, quia, quum tonat, ocius ilex
Sulfure diſcutitur ſacro, quam tuque domusque?
An quia non fibris ouium Ergennaque iubente
Triſte iaces lucis euitandumque bidental,
Idcirco ſtolidam praebet tibi vellere barbam
Iupiter? aut quidnam eſt, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas? pulmone et lactibus vnctis?
Ecce auia, aut metuens diuum matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque vda labella
Infami digito et luſtralibus ante ſalinis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita.

Tunc manibus quatit, et ſpem macram ſupplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in aedes.
Hunc optent generum rex et regina! puellae
Hunc rapiant! quidquid calcauerit hic, roſa fiat!
Aſt ego nutrici non mando vota: negato
Iupiter haec illi, quamuis te albata rogarit.
Poſcis opem neruis corpusque fidele ſenectae.
Eſto, age: ſed grandes patinae tucetaque craſſa
Adnuere his Superos vetuere, Iouemque morantur.
Rem ſtruere exoptas caeſo boue, Mercuriumque
Arceſſis fibra: Da fortunare penates!
Da pecus, et gregibus fetum! quo, peſſime, pacto,
Tot tibi quum in flammis iunicum omenta liqueſcant?
Et tamen hic extis et opimo vincere ferto
Intendit: iam creſcit ager, iam creſcit ouile,
Iam dabitur, iam iam: donec deceptus et exſpes
Nequidquam fundo ſuſpirat nummus in imo.
Si tibi crateras argenti incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, et pectore laeuo
Excutiat guttas laetari praetrepidum cor.
Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ouato
Perducis facies. nam fratres inter aenos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Praecipui ſunto, ſitque illis aurea barba.
Aurum vaſa Numae Saturniaque inpulit aera,
Veſtalesque vrnas et Tuſcum fictile mutat.
O curuae in terras animae, et caeleſtium inanes!
Quid iuuat hoc, templis noſtros inmittere mores,
Et bona dis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Haec ſibi corrupto caſiam diſſoluit oliuo:
Et Calabrum coxit vitiato murice vellus.
Haec baccam conchae raſiſſe, et ſtringere venas

Feruentis maſſae crudo de puluere iuſſit.
Peccat et haec, peccat: vitio tamen vtitur. at vos
Dicite pontifices, in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatae a virgine puppae.
Quin damus id Superis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalae lippa propago,
Compoſitum ius fasque animo, ſanctosque receſſus
Mentis, et incoctum generoſo pectus honeſto.
Haec cedo vt admoueam templis, et farre litabo.

SATIRA III.

ARGVMENTVM.

Mollem ac deſidioſam iuuentutem Romanam, opibus et nobilitate fretam, acriter Perſius ſub perſona philoſophi ſtoici perſtringit. Sententiarum ordo hic eſt. Dormiunt iuuenes delicatuli in multam diem 4; excitati ſomno moroſi ſurgunt, adcingunt ſe labori, deſidiaeque crimen vanis excuſationibus effugere tentant. 14. Hanc rationem puerilem magna cum indignatione exprobrat magiſter adultis, monſtratque, eos ſibimetipſis verba dare non magiſtro, ſibique nocere ſumma mollitie deprauatos. 22. Formandi fingendique ad virtutis praecepta animi nunc maxime tempus inſtare. 24; diuitias ac nobilitatem ad bene beateque viuendum minime ſufficere. 29. Quarum rerum externarum ſplendorem oculos quidem poſſe perſtringere inperitorum, ſapientis non item. 30. Miſerrimam eſſe conditionem eorum, qui relicta virtute ſcirent, quid perdidiſſent 34. Id quod magis inluſtratur breui digreſſione in virtutis praeſtantiam et conſcientiae ſtimulos, quibus illius deſertores ceu furiarum taedis exagitantur. 43. Communem quidem puerorum morem, quam auerſi a rectis ſtudiis eſſe ſoleant, quibusque rebus ludicris maxime teneantur, exemplo ex ſua ipſius pueritia ducto demonſtrat. 51. Sed illos, quum iam ex ephebis exceſſerint, atque id aetatis ſint, vt rectum a prauo dignoſcere queant, nihilominus tamen mira quadam negligentia in deligendo

fibi certo aliquo vitae genere effe, ideoque fine omni futuri cura. 62. In tempore fi adhibeatur medicina, magnum eius vfum effe; perditis autem femel moribus fapientiae praecepta raro mederi. 76. Doctrinam quidem magiftri a ftupidis derideri, tetricamque ipforum ac morofam philofophiam, vt vulgo perhibeant, non curari 87; exemplo tamen ab aegroto fumpto demonftrat, quam periculofum fit, medici confilia neglexiffe, faepiffimeque mortem huius neglectus poenam effe. 106. Vt corporis morbi nonnunquam lateant, eoque vehementius vim fuam fubito exferere foleant: fic etiam animi commotiones, occafione oblata, folere fe oftendere. 111. Magnam igitur curam nobis adhibendam effe, vt, etiamfi vim alicuius morbi non fentiamus, omnem tamen diligentiam in nobismetipfis tuendis fuisque morbis cum corporis tum animi obcurrendo ponamus.

Nempe hoc adfidue? iam clarum mane feneftras
Intrat, et anguftas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod defpumare Falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur vmbra.
En quid agis? ficcas infana canicula meffes
Iam dudum coquit, et patula pecus omne fub vlmo eft;
Vnus ait comitum. "Verumne? itane? ocius adfit
Huc aliquis! nemon?" Turgefcit vitrea bilis,
Finditur: Arcadiae pecuaria rudere credas.
Iam liber et bicolor pofitis membrana capillis,
Inque manus chartae nodofaque venit arundo.
Tunc queritur, craffus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infufa vanefcat fepia lympha;
Dilutas queritur geminet quod fiftula guttas.
O mifer inque dies vltra mifer! huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque palumbo
Et fimilis regum pueris, pappare minutum
Pofcis, et iratus mammae lallare recufas?

"An tali ſtudeam calamo?" Cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur: effluis amens,
Contemnere. ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non cocta fidelia limo.
Vdum et molle lutum es, nunc nunc properandus, et acri
Fingendus ſine fine rota. Sed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum et ſine labe ſalinum,
(Quid metuas?) cultrixque foci ſecura patella.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tuſco ramum milleſime ducis?
Cenſoremne tuum vel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras, ego te intus et in cute noui.
Non pudet ad morem diſcincti viuere Nattae?
Sed ſtupet hic vitio, et fibris increuit opimum
Pingue; caret culpa: neſcit, quid perdat: et alto
Demerſus, ſumma non rurſus bullit in vnda.
Magne pater diuum, ſaeuos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, quum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno,
Virtutem videant, intabeſcantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt aera iuuenci,
Aut magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter ceruices terruit, *imus*
Imus praecipites, quam ſi ſibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat vxor?
Saepe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Dicere, non ſano multum laudanda magiſtro,
Quae pater adductis ſudans audiret amicis.
Iure: etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in voto: damnoſa canicula quantum
Raderet: anguſtae collo non fallier orcae;

Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curuos deprendere mores,
Quaeque docet ſapiens braccatis inlita Medis
Porticus, inſomnis quibus et detonſa iuuentus
Inuigilat, ſiliquis et grandi paſta polenta.
Et tibi quae Samios diduxit litera ramos,
Surgentem dextro monſtrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumque caput compage ſoluta
Oscitat heſternum, disſutis vndique malis?
Eſt aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris coruos teſtaque lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore viuis?
Helleborum fruſtra, quum iam cutis aegra tumebit,
Poſcentes videas. venienti obcurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcite io miſeri, et cauſſas cognoſcite rerum!
Quid ſumus, et quidnam victuri gignimur? ordo
Quis datus, aut metae quam mollis flexus, et vnde?
Quis modus argento? quid fas optare? quid aſper
Vtile numus habet? patriae cariſque propinquis
Quantum elargiri deceat? quem te deus eſſe
Iuſſit, et humana qua parte locatus es in re?
Diſce: nec inuideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defenſis pinguibus Vmbris,
Et piper, et pernae, Marſi monimenta clientis,
Maenaque quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat, Quod ſatis eſt, ſapio mihi: non ego curo
Eſſe, quod Arceſilas aerumnoſique Solones,
Obſtipo capite, et figentes lumine terram,
Murmura quum ſecum et rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,

Aegroti veteris meditantes ſomnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reverti.
Hoc eſt, quod palles? cur quis non prandeat, hoc eſt?
His populus ridet: multumque toroſa iuuentus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice: neſcio quid trepidat mihi pectus, et aegris
Faucibus exſuperat grauis halitus: inſpice ſodes,
Qui dicit medico, iuſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De maiore domo modice ſitiente lagena
Lenia loturo ſibi Surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles. "Nihil eſt." Videas tamen iſtud,
Quidquid id eſt: ſurgit tacite tibi lutea pellis.
"At tu deterius palles: ne ſis mihi tutor:
Iam pridem hunc ſepeli: tu reſtas." Perge, tacebo.
Turgidus hic epulis atque albo ventre lauatur,
Gutture ſulfureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque triental
Excutit e manibus: dentes crepuere retecti:
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelae: tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit: at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
"Tange miſer venas, et pone in pectore dextram:
Nil calet hic: ſummosque pedes adtinge manusque:
Non frigent." Viſa eſt ſi forte pecunia, ſiue
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? Poſitum eſt algente camino
Durum olus, et populi cribro decuſſa farina:
Tentemus fauces. tenero latet vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.

Alges, quum excuffit membris tremor albus ariftas;
Nunc face fubpofita feruefcit fanguis, et ira
Scintillant oculi: dicisque facisque, quod ipfe
Non fani effe hominis non fanus iuret Oreftes.

SATIRA IV.

ARGVMENTVM.

Sub perfona Socratis Alcibiadem ambientis inuehitur, fecundum veteres et omnes fere recentiores interpretes, in Neronem, omnino autem in vnumquemque ad rei publicae gubernacula fedentem, qui vilis plebeculae adulationibus, fuaeque ipfius nobilitate elatus, parem fe tanto, cuius vim et magnitudinem ipfe ignoret, oneri ferendo exiftimet, nulla philofophiae, quae fola rei publicae bene et recte adminiftrandae facultatem fubpeditare poffit, ratione habita. Socrates inducitur Alcibiadem increpans: Qua, Alcibiades, fiducia ad rem publicam id praefertim aetatis acceffifti? Prudentia fcilicet annos tuos praeuertit 5; exortam feditionem vel vno verbo comprimere potes, plebemque errantem in rectam viam reducere, quippe qui discrimen inter rectum et prauum probe fcias. 13. Quin, tu ftultiffime rerum, formae pulchritudine tantopere fuperbiens, plebis fauorem captare definis! 16, qui, a philofophia nondum inftructus, certum finem, quo omnia referenda fint, adhuc ignoras, vel corporis voluptate eum metiris vt viliffimus quisque. 19 — Alcibiades fubiicit: Sed generis claritate gaudeo, pulchritudine inftructus fum. 20. Socrates: Si hoc vel maxime fit, tamen ne abiectiffimae quidem mulierculae fapientia praeftas. 22. Haec hominum peruerfitas, qua fe ad difficillima quaeque aptos putant, aliorumque iniqui aeftimatores funt, inde exiftit, quod nemo fe ipfum nofcere ftudet, quilibet aliena vitia curat, fua negligit. Hoc exemplo expreffum eft ab homine vitae turpitudine infami, mores fordidos auari cuiusdam notante, communique hominum more et confuetudine propenfum fuum ad aliena vitia exagitanda animum excufante, fumpto. 45. Quo facto con-

cludit Socrates: Latent vitia tua, et, quem te homines putant, talis tibi videris esse, quum tamen omnibus cupiditatibus inferuias. Descendas in te velim, et adhosces ipse, quantum tibi adhuc ad animi perfectionem desit.

Rem populi tractas? (barbatum haec crede magiſtrum
Dicere, forbitio tollit quem dira cicutae:)
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium et rerum prudentia velox
Ante pilos venit: dicenda tacendaque calles.
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidae feciſſe ſilentia turbae
Maieſtate manus. quid deinde loquere? Quirites,
Hoc, puta, non iuſtum eſt: illud male: rectius illud.
Scis etenim iuſtum gemina ſuspendere lance
Ancipitis librae: rectum diſcernis, vbi inter
Curua ſubit, vel quum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio praefigere Theta.
Quin tu igitur ſumma nequidquam pelle decorus,
Ante diem blando caudam iactare popello
Deſinis, Anticyras melior ſorbere meracas.
Quae tibi ſumma boni eſt? vncta vixiſſe patella
Semper, et adſiduo curata cuticula ſole.
Exſpecta: haud aliud reſpondeat haec anus. i nunc;
Dinomaches ego ſum, ſufflа: *ſum candidus.* eſto:
Dum ne deterius ſapiat pannucea Baucis,
Quum bene diſcincto cantauerit ocima vernae.
Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo!
Sed praecedenti ſpectatur mantica tergo.
Quaeſieris, Noſtin Vectidi praedia? "cuius?"
Diues arat Curibus quantum non miluus oberret.

"Hunc ais? hunc dis iratis genioque ſiniſtro?
Qui quandoque iugum pertuſa ad compita figit,
Seriolae veterem metuens deradere limum,
Ingemit, *Hoc bene ſit!* tunicatum cum ſale mordens
Caepe: et farrata pueris plaudentibus olla,
Pannoſam faecem morientis ſorbet aceti."
At ſi vnctus ceſſes, et figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
Deſpuat in mores: penemque arcanaque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu quum maxillis balanatum gauſape pectas,
Inguinibus quare detonſus gurgulio exſtat?
Quinque palaeſtritae licet haec plantaria vellant,
Elixasque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix vllo manſueſcit aratro.
Caedimus, inque vicem praebemus crura ſagittis.
Viuitur hoc pacto: ſic nouimus. ilia ſubter
Caecum vulnus habes: ſed lato balteus auro
Praetegit. vt mauis, da verba, et decipe neruos,
Si potes. "Egregium quum me vicinia dicat,
Non credam?" Viſo ſi palles, inprobe, numo;
Si facis, in penem quidquid tibi venit amarum;
Si puteal multa cautus vibice flagellas:
Nequidquam populo bibulas donaueris aures.
Reſpue, quod non es: tollat ſua munera cerdo.
Tecum habita, et noris, quam ſit tibi curta ſupellex.

SATIRA V.

AD MAGISTRVM SVVM ANNAEVM CORNVTVM.

ARGVMENTVM.

Vt gratissimum erga Cornutum, praeceptorem suum, animum declaret poeta, vtitur lepida sententiarum conformatione. Scilicet ad rei magnitudinem, quae verbis aequari non possit, declarandam, poetae sibi optare solent centum ora et linguas; Homerum secuti; quorum more et instituto Persius quoque hoc loco vtitur, subindeque se a Cornuto interpellatum fingit: Quorsum haec? quippe neque carmen aliquod sublime condas, neque in argumento aliquo tragico verseris, neque omnino prauum huius saeculi morem, quo tenues et ieiunae res ingenti strepitu verborum ac tumultu, vt grauissimae, efferuntur, in animum induxeris sequi, sed vitae humanae consuetudinem, in dies magis magisque in deterius delabentem, acerrimo sale defricare tibi propositum sit; quin huc igitur verba et sententias dirigis? 18 *Enimuero, Persius subiicit, huic rerum vanitati equidem nullus studeo; animi mei recessus tibi vt aperirem, ostenderemque, quanto amore te complecterer, vota poetarum, vel in minutis rebus a nonnullis inepte adhibita, in maxima re et meo sensu grauissima, mea feci.* 29. *Recensum iam instituit omnium beneficiorum, quibus a Cornuto puer adfectus sit, declaratque, quantum eius institutioni et praeceptis debeat.* 40. *Familiaritatis deinde mentionem facit, quae sibi cum illo semper intercesserit, intimae* 44, *studiorumque communium morumque similitudinis.* 62. *Hinc deflectit ad stoicum aliquod dogma de libertate, quo sapiens solus liber perhibetur, transitione admodum felici. Animo enim gratissimo reputans, quantum ipse stoicorum disciplinae debeat, ex illorumque ratione ad vitam cum animi tranquillitate et constantia transigendam profecerit, suo ipsius exemplo monet iuuenes, vt eadem obportunitate vtantur, neque occasionem discendi differant.* 72. *Ad bene autem et beate viuendum libertate opus esse, non ista, quae in Damae, agasonis cuiusdam, persona ridetur, ciuili.* 82. *Docet porro, quid sit ex Stoicorum sententia, ita vi-*

vere, vt velis, id est, verae libertatis vim et naturam, quae a praetore, philosophiae ignaro, non possit cuiquam impertiri. 95. Ad omnia, quaecumque velis, facienda requiri adcuratam omnium rerum cognitionem 104, libertatemque sine cognitione veris rerumque vel expetendarum vel fugiendarum ratione, et animo ab omnibus cupiditatibus motibusque vehementioribus vacuo ac soluto ne cogitari quidem posse. 118. Non posse fieri, vt aliquis sapiens idemque stultus sit, sed vel omnino sapiens vel omnino stultus. 123. Vt domini in seruos, sic cupiditatum in ipsos dominos esse imperium aeque seuerum. 131 Quod vt amplius confirmet, exemplo vtitur, a mercatoris avaritia petito, ad omnia facinora illum inpellente 130; contra pugnantem inducit luxuriam, mercatoris animum in diuersa trahentem 153, qui miser, alterutro vitio deditus, in alterum praecipitem se necessario daturus sit. 160 Iam ad aliam similitudinem transit, ab amante aliquo sumptam, qui valedicere amicae quum apud animum statuerit, ilico ad eam prisinam caritate retrahatur. 169 Quibus rebus monstrat Noster, ne illum quidem liberum esse, qui imperium in vitia ad tempus exercere possit 175, multo minus eos libertatem nactos censendos esse, quos ambitione religionibusque per vices exagitatos turbatosque semper conspiciamus.

Vatibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina centum,
Fabula seu maesto ponatur hianda tragoedo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.

Quorsum haec? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, vt par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestae
Feruebit, saepe insulso coenanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino,
Folle premis ventos; nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte;

Nec ſtloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togae ſequeris, iunctura callidus acri,
Ore teres modico, pallentes radere mores
Doctus et ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe, quae dicas, menſamque relinque Mycenis
Cum capite et pedibus, plebeiaque prandia noris.
  Non equidem hoc ſtudeo, bullatis vt mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur. tibi nunc, hortante Camena,
Excutienda damus praecordia: quantaque noſtrae
Pars tua ſit, Cornute, animae, tibi, dulcis amice,
Oſtendiſſe iuuat. pulſa, dignoſcere cautus,
Quid ſolidum crepet, et pictae tectoria linguae.
His ego centenas auſim depoſcere voces,
Vt, quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura, totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
  Quum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſubcinctis laribus donata pependit;
Quum blandi comites, totaque inpune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos iam candidus vmbo;
Quumque iter ambiguum eſt, et vitae neſcius error
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes:
Me tibi ſubpoſui. teneros tu ſuſcipis annos
Socratico, Cornute, ſinu. tunc fallere ſollers
Adpoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus vincique laborat,
Artificemque tuo ducit ſub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Vnum opus et requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecunda laxamus ſeria menſa.

Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo
Confentire dies, et ab vno fidere duci.
Noftra vel aequali fuspendit tempora Libra
Parca tenax veri, feu nata fidelibus hora
Diuidit in Geminos concordia fata duorum,
Saturnumque grauem noftro Iove frangimus vna.
Nefcio quod certe eft, quod me tibi temperat, aftrum.
Mille hominum fpecies, et rerum discolor vfus.
Velle fuum cuique eft, nec voto viuitur vno.
Mercibus hic Italis mutat fub fole recenti
Rugofum piper et pallentis grana cumini:
Hic fatur inriguo mauult turgefcere fomno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem eft putris. fed quum lapidofa cheragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi:
Tunc craffos transiffe dies, lucemque paluftrem,
Et fibi iam feri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat inpallefcere chartis.
Cultor enim iuuenum purgatas inferis aures
Fruge Cleanthea. Petite hinc iuuenesque fenesque
Finem animo certum, miferisque viatica canis.
"Cras hoc fiet." Idem cras fiet. "Quid, quafi magnum?
Nempe diem donas." Sed quum lux altera venit,
Iam cras hefternum confumpfimus. ecce aliud cras
Egerit hos annos, et femper paullum erit vltra.
Nam quamuis prope te, quamuis temone fub vno
Vertentem fefe, fruftra fectabere canthum,
Quum rota pofterior curras et in axe fecundo.
Libertate opus eft, non hac, quam vt quisque Velina
Publius emeruit, fcabiofum tefferula far
Poffidet. heu fteriles veri, quibus vna Quiritem
Vertigo facit! hic Dama eft non treffis agafo,

Vappa et lippus, et in tenui farragine mendax:
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama. papae! Marco ſpondente recuſas
Credere tu numos? Marco ſub iudice palles?
Marcus dixit: ita eſt. adſigna, Marce, tabellas.
Haec mera libertas: hoc nobis pilea donant.
"An quisquam eſt alius liber, niſi ducere vitam
Cui licet vt voluit? licet vt volo viuere: non ſim
Liberior Bruto?" Mendoſe coñligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
Hoc reliquum adcipio: *licet* illud et *vt volo* tolle.
"Vindicta poſtquam meus a praetore receſſi,
Cur mihi non liceat, iuſſit quodcumque voluntas,
Excepto, ſi quid Maſuri rubrica vetauit?"
Diſce! ſed ira cadat naſo rugoſaque ſanna,
Dum veteres auias tibi de pulmone reuello.
Non praetoris erat, ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atque vſum rapidae permittere vitae.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio, et ſecretam gannit in aurem:
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum naturaque continet hoc fas,
Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen? vetat hoc natura medendi.
Nauem ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta periſſe
Frontem de rebus. tibi recto viuere talo
Ars dedit? et veri ſpeciem dignoſcere calles,
Ne qua ſubaerato mendoſum tinniat auro?
Quaeque ſequenda forent, et quae vitanda viciſſim,
Illa prius creta, mox haec carbone notaſti?

Es modicus voti? preſſo lare? dulcis amicis?
Iam nunc adſtringas, iam nunc granaria laxes?
Inque luto fixum poſſis transſcendere numum,
Nec glutto ſorbere ſaliuam Mercurialem?
Haec mea ſunt, teneo, quum vere dixeris, eſto
Liberque ac ſapiens, praetoribus ac Iove dextro.
Sin tu, quum fueris noſtrae paullo ante farinae,
Pelliculam veterem retines, et fronte politus
Aſtutam vapido ſeruas ſub pectore vulpem:
Quae dederam ſupra, repeto, funemque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio: digitum exſere, peccas.
Et quid tam paruum eſt? ſed nullo thure litabis,
Haereat in ſtultis breuis vt ſemuncia recti.
Haec miſcere nefas: nec, quum ſis caetera foſſor,
Tres tantum ad numeros ſatyri moueare Bathylli.
"Liber ego." Vnde datum hoc ſumis, tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I puer, et ſtrigiles Criſpini ad balnea defer:
Si increpuit, ceſſas nugator? ſeruitium acre
Te nihil inpellit: nec quidquam extrinſecus intrat,
Quod neruos agitet. ſed ſi intus et in iecore aegro
Naſcantur domini: qui tu inpunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica et metus egit herilis?
Mane piger ſtertis: Surge, inquit auaritia: eia
Surge. negas. inſtat, Surge, inquit. "Non queo." Surge.
"Et quid agam?" Rogitas? ſaperdas aduehe Ponto,
Caſtoreum, ſtuppas, ebenum, thus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper e ſitiente camelo.
Verte aliquid, iura. "Sed Iupiter audiet." Eheu
Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi viuere cum Iove tendis.
Iam pueris pellem ſubcinctus et oenophorum aptas:

Ocius ad nauem. nihil obſtat, quin trabe vaſta
Aegaeum rapias, niſi ſollers luxuria ante
Seductum moneat: Quo deinde inſane ruis? quo?
Quid tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non exſtinxerit vrna cicutae?
Tun mare transſilias? tibi torta cannabe fulto,
Coena ſit in tranſtro? Veientanumque rubellum
Exhalet vapida laeſum pice ſiſſilis obba?
Quid petis? vt nummi, quos hic quincunce modeſte
Nutrieras, pergant auidos ſudare deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia: noſtrum eſt,
Quod viuis: cinis et manes et fabula fies.
Viue memor leti. fugit hora: hoc, quod loquor, inde eſt.
En quid agis? duplici in diuerſum ſcinderis hamo:
Hunccine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos; alternus oberres.
Nec tu, quum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris
Parere imperio, Rupi iam vincula, dicas.
Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi,
Quum fugit, a collo trahitur pars longa catenae.
Daue, cito, hoc credas iubeo, finire dolores
Praeteritos meditor. (crudum Chaereſtratus vnguem
Abrodens ait haec.) an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcoenum frangam, dum Chryſidis vdas
Ebrius ante fores exſtincta cum face canto?
"Euge, puer, ſapias: dis depellentibus agnam
Percute." Sed cenſen plorabit, Daue, relicta?
"Nugaris: ſolea puer obiurgabere rubra.
Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.
Nunc ferus et violens: at, ſi vocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam? ne nunc, quum adcerſor, et vltro

Supplicat, adcedam? ſi totus et integer illinc
Exieras, ne nunc." Hic, hic, quem quaerimus, hic eſt:
Non in feſtuca, lictor quam iactat ineptus.
Ius habet ille ſui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, et cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra vt Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes. quid pulchrius? — At quum
Herodis venere dies, vnctaque feneſtra
Diſpoſitae pinguem nebulam vomuere lucernae,
Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:
Labra moues tacitus, recutitaque ſabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouoque pericula rupto:
Hinc grandes Galli, et cum ſiſtro luſca ſacerdos,
Incuſſere deos inflantes corpora, ſi non
Praedictum ter mane caput guſtaueris alli.
Dixeris haec inter varicoſos centuriones:
Continuo craſſum ridet Vulfenius ingens,
Et centum Graecos curto centuſſe licetur.

SATIRA VI.

AD CAESIVM BASSVM.

ARGVMENTVM.

Satira haec ad Caeſium Baſſum ſcripta de legitimo diuitiarum vſu agit. In principio amicum Noſter certiorem facit, ſe in praeſentia Lunae, Liguriae oppido, ſummo otio ſrui procul a curis et omni inuidia. 17. *Alios aliter ſentire, ſaepeque eorum, qui eodem temporis puncto nati ſint, ſtudia eſſe diuerſiſſima.* 19. *Se, quamuis alii diuerſum vitae genus ſequantur, ſuo more viuere, parcumque et ſobrium ſine ſordibus eſſe velle.* 24. *Annuos reditus licere conſumi.* 26. *Si quid inopinati adcidiſſet, non dubitandum,*

de patrimonio ipſo aliquid detrahere. 32. In conligendis opibus heredis, ne funus minus ſplendidum curet, rationem habere, ſtultum eſſe. 41. Si vel legitimus hereditatem, ſumptibus factis inmiuutam, ſe aditurum eſſe negaſſet, heredem ſibi omnino non defuturum. 56. Nihil intereſſe, quonam loco ille natus ſit, omnes enim homines cognatione quadam inter ſe iungi. 60. Rem familiarem viuentis eſſe, nihilque habere heredem, quod iure ſuo poſtulare poſſit; quodcumque eſſet relictum, aequi bonique ipſi conſulendum, lucrique inſperati loco habendum eſſe. 71. Stulti eſſe, vitae commoditatibus ipſum carere propter auaritiae ſordes, vt heredes poſteri vitam diſſolutam et omni voluptatum genere plenam agant. 74. Sic enim ſemper exiſtimandum, huiusmodi hominum cupiditati opes maximas, omni modo congeſtas, numquam eſſe ſatis facturas, vt ne vel ſic quidem ſit, quod ſperes, fore, vt gratiam illorum hac ratione merearis.

Admouit iam bruma foco te, Baſſe, Sabino?
Iamne lyra et tetrico viuunt tibi pectine chordae?
Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinae:
Mox iuuenes agitare iocos et pollice honeſto
Egregius luſiſſe ſenes. Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, et multa litus ſe valle receptat.
Lunai portum eſt operae cognoſcere, ciues.
Cor iubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Maeonides Quintus pauone ex Pythagoreo.
Heic ego ſecurus vulgi, et quid praeparet Auſter
Infelix pecori, ſecurus et, angulus ille
Vicini noſtro quia pinguior. etſi adeo omnes
Diteſcant orti peioribus, vsque recuſem
Curuus ob id minui ſenio, aut coenare ſine vncto,
Et ſignum in vapida naſo tetigiſſe lagena.
Diſcrepet his alius. geminos horoſcope varo

Producis genio. ſolis natalibus eſt qui
Tingat olus ſiccum muria vafer in calice empta,
Ipſe ſacrum inrorans patinae piper. hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. vtar ego, vtar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſollers turdarum noſſe ſaliuam.
Meſſe tenus propria viue, et granaria, fas eſt,
Emole. quid metuas? occa, et ſeges altera in herba eſt.
Aſt vocat officium: trabe rupta Bruttia ſaxa
Prendit amicus inops, remque omnem ſurdaque vota
Condidit Ionio: iacet ipſe in litore, et vna
Ingentes de puppe dei, iamque obuia mergis
Coſta ratis lacerae. nunc et de ceſpite viuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Caerulea in tabula. "Sed coenam funeris heres
Negliget iratus, quod rem curtaueris: vrnae
Oſſa inodora dabit, ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiae, neſcire paratus.
Tune bona incolumis minuas?" Et Beſtius vrget
Doctores Graios: "Ita ſit, poſtquam ſapere vrbi
Cum pipere et palmis venit veſtrum hoc maris expers:
Foeniſecae craſſo vitiarunt vnguine pultes."
Haec cinere vlterior metuas? at tu, meus heres
Quisquis eris, paullum a turba ſeductior audi.
O bone, num ignoras? miſſa eſt a Caeſare laurus
Inſignem ob cladem Germanae pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis: ac iam poſtibus arma,
Iam chlamydes regum, iam lutea gauſapa captis,
Eſſedaque, ingentesque locat Caeſonia Rhenos.
Dis igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco. quis vetat? aude.
Vae, niſi conniues! oleum artocreasque popello

Largior. an prohibes? dic clare. Non adeo, inquis.
Exoſſatus ager iuxta eſt. age, ſi mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera vixit,
Deque auia nihilum ſupereſt: adcedo Bouillas
Cliuumque ad Virbi: praeſto eſt mihi Manius heres.
"Progenies terrae!" Quaere ex me, quis mihi quartus
Sit pater: haud prompte, dicam tamen. adde etiam vnum,
Vnum etiam: terrae eſt iam filius. et mihi ritu
Manius hic generis prope maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius: venio deus huc ego, vt ille
Pingitur. an renuis? vin tu gaudere relictis?
"Deeſt aliquid ſummae." Minui mihi: ſed tibi totum eſt,
Quidquid id eſt. vbi ſit, fuge quaerere, quod mihi quondam
Legarat Tadius. nec dicta repone paterna:
Feneris adcedat merces: hinc exime ſumptus.
"Quid reliquum eſt?" Reliquum? nunc nunc inpenſius vnge,
Vnge puer caules. mihi feſta luce coquatur
Vrtica, et fiſſa fumoſum ſinciput aure?
Vt tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis,
Quum moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patriciae inmeiat vuluae? mihi trama figurae
Sit reliqua: aſt illi tremat omento popa venter?
  Vende animam lucro: mercare, atque excute ſollers
Omne latus mundi, ne ſit praeſtantior alter
Cappadocas rigida pingues plauſiſſe cataſta.
Rem duplica. Feci: iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies redit in rugam. depunge, vbi ſiſtam,
Inuentus, Chryſippe, tui finitor acerui.

INDEX RERVM
ET DICTIONVM MEMORABILIVM.